

Vereniging Effecten Uitgevende Ondernemingen

Datum 31 mei 2024

VEUO

E secretariaat@veuo.nl

Onze ref. M42401887/1/10712704

T +31 20 577 1010

Betreft: Digitale algemene vergadering privaatrechtelijke rechtspersonen

Geachte commissieleden,

De VEUO, de vereniging van Nederlandse beursgenoteerde ondernemingen, maakt graag gebruik van de mogelijkheid om u te attenderen op het belangrijke wetsvoorstel digitale algemene vergadering privaatrechtelijke rechtspersonen.¹ Wij beperken ons daarbij tot de voor beursgenoteerde ondernemingen relevante aspecten van het voorstel, en zijn daarover graag beschikbaar voor nader overleg.

Wij verwelkomen de mogelijkheid die het wetsvoorstel biedt om digitale algemene vergaderingen mogelijk te maken. Daarmee blijft het Nederlandse ondernemingsrecht bij de tijd en het vestigingsklimaat aantrekkelijk. Voorts stimuleert het wetsvoorstel de betrokkenheid van aandeelhouders, waar zij zich ook in de wereld bevinden, en vermindert het het voor een algemene vergadering benodigde aantal reisbewegingen en daarmee de CO2-uitstoot.

Tegelijkertijd waarborgt het wetsvoorstel een volwaardige participatie van aandeelhouders, door te vereisen dat aandeelhouders met beeld en geluid kunnen deelnemen aan de vergadering, daarin het woord kunnen voeren en het stemrecht kunnen uitoefenen.

Ondernemingen en aandeelhouders hebben veel ervaring met hybride vergaderen en de daarvoor vereiste technische voorzieningen, alsmede met het voorzien in een zogenoemde 'livestream' van de algemene vergadering voor aandeelhouders en andere belangstellenden die de vergadering op afstand willen volgen. Voorts is ruime ervaring opgedaan met digitaal vergaderen gedurende de coronatijd onder de daarvoor in het leven geroepen spoedwetgeving.²

Met dit wetsvoorstel zal Nederland ook internationaal in de pas blijven lopen. Verschillende andere landen, waaronder Duitsland, Spanje, Denemarken, Ierland, Zwitserland en de Verenigde Staten, hebben of introduceerden reeds vergelijkbare

¹ *Kamerstukken II 2023/24*, 36 489, nr. 2.

² Zie bijvoorbeeld de *Kronieken van Riets Abma over de vergaderseizoenen over 2021 en 2022* in respectievelijk *Ondernemingsrecht 2021/95* en *Ondernemingsrecht 2022/14*.

wetgeving die digitaal vergaderen mogelijk moet maken, en de verwachting is dat daar veel gebruik van zal worden gemaakt.³

Uit het Verslag van de vaste commissie voor Justitie en Veiligheid blijkt dat er een aantal vragen bestaan over het wetsvoorstel. In het navolgende zullen wij op enkele van die vragen ingaan.

Enkele fracties vragen zich af hoe de kwaliteit van vergaderingen die geheel of gedeeltelijk digitaal gehouden worden, gewaarborgd kan worden. Naar onze overtuiging gebeurt dit doordat het wetsvoorstel uitgaat van een volwaardige digitale participatie van aandeelhouders en vereist dat zij in beeld en geluid 'live' kunnen deelnemen aan de beraadslaging en het stemrecht kunnen uitoefenen. Ook in de literatuur wordt op deze volwaardige digitale participatie en interactie gewezen na een uitgebreide toetsing van het wetsvoorstel aan het beginsel van materiële equivalentie, dat inhoudt dat de hybride en virtuele vergadering zoveel mogelijk een afspiegeling vormen van de fysieke vergadering.⁴

In het verlengde van het voorgaande is de vraag gesteld of een volledig digitale algemene vergadering wel nodig is – immers voorziet een hybride vergadering ook in de mogelijkheid om digitaal deel te nemen en aldus de daarmee samenhangende voordelen te genieten. Inderdaad kan de onderneming tot de conclusie komen dat een hybride vergadering de meest geschikte wijze van vergaderen is, nu die de voordelen van een fysieke en een digitale vergadering kan combineren. De VEUO juicht dan ook toe dat het wetsvoorstel de hybride vergadering mogelijk blijft maken. Niettemin kunnen overwegingen, bijvoorbeeld over de kosten van een hybride vergadering, een keuze voor een digitale vergadering rechtvaardigen. Uit een kosteninventarisatie die wij onder onze leden hebben uitgevoerd is gebleken dat een hybride vergadering veruit de duurste optie is nu zowel de faciliteiten voor het fysiek vergaderen als voor het digitaal vergaderen moeten worden verzorgd. In de literatuur wordt dit kostenaspect ook benoemd.⁵

Steeds meer leden ervaren bovendien dat steeds vaker voorafgaand aan de vergadering wordt gestemd en dat de opkomst bij de fysieke vergadering afneemt. Uit onderzoek blijkt dat bij het overgrote deel van de beursgenoteerde ondernemingen waarover deze gegevens beschikbaar zijn in 2023 minder dan 10% van het 'stemmend kapitaal' fysiek vertegenwoordigd was op de vergadering; bij 47% van die ondernemingen was zelfs minder dan 0,5% van het stemmend kapitaal fysiek aanwezig.⁶ De kosten voor het organiseren van een fysieke bijeenkomst (die ook gemaakt moeten worden bij een hybride vergadering) zijn dan disproportioneel hoog. Het wetsvoorstel biedt tevens bijvoorbeeld de mogelijkheid om een bijzondere algemene vergadering (denk aan de

³ Getuige ook de overzichten van oproepingen in bijvoorbeeld Duitsland, die te raadplegen zijn via << <https://www.hauptversammlung.de/> >>.

⁴ I. Öncü, 'De toekomst van de algemene vergadering', *Ondernemingsrecht* 2024/28, par. 3.2.

⁵ Öncü 2024, par. 2.5, met verwijzing aan bijvoorbeeld ervaringen in de Verenigde Staten.

⁶ R. Abma, 'Kroniek van het seizoen van jaarlijkse algemene vergaderingen 2023', *Ondernemingsrecht* 2023/90.

benoeming van een enkele bestuurder gedurende het jaar) virtueel te houden, met inachtneming van alle waarborgen voor een goede deelname door aandeelhouders.

Tot slot hechten wij eraan te benadrukken dat voor een digitale algemene vergadering een statutaire verankering en dus instemming van de algemene vergadering zelf is vereist. Voor beursgenoteerde ondernemingen is daarbij van groot belang dat de specifieke regels voor de algemene vergadering, zoals ook nu reeds het geval is, kunnen worden uitgewerkt in een reglement. Dit biedt de vereiste flexibiliteit.

Wij danken u graag voor uw aandacht voor het voorgaande. Vanzelfsprekend zijn wij desgewenst graag beschikbaar voor een nadere toelichting of overleg.

Met vriendelijke groet,

Sven Dumoulin

Algemeen secretaris VEUO